

Беларусізацыя пад №...

Рэжым у беларусізацыі

Увогуле, беларусізацыя ідзе некаторым крокам. Але ў некаторых установах яна ідзе яўна не па НОТУ. Адзін з кіраўнікоў гэтых некаторых устаноў казаў мне на пытаньне беларусізацыі:

«Мова—не волк, в лес не убежит; с ней и подождать можно».

Ну і «ждут». Некаторыя з гэтых некаторых устаноў прапусkali па тры тэрміны так званага «канчатковага пераходу».

«Ждут...».

А тут пішуць:

Грошы дарма трацяцца: курсы адчыняюць, а іх не наведваюць! Не гавораць на мове абслугоўваемага грамадзянства! Больш увагі! І наогул, пішуць: трэба падцягнуцца.

З гэтай прычыны, што цяпер, можна сказаць, зарэжымлі кругом, ня лішняе будзе, па-нашаму, увесці рэжым эканоміі і ў справах беларусізацыі. Навошта сродкі марна гінуць?

Калі згадзіцца з гэтым, дык тут у першую чаргу патрэбен плян. Плян - і больш нічога.

Падагульніўшы працу па правядзеньні беларусізацыі за ранейшыя часы, я на грунце практыкі мінулага і апрацаваў прыблізна схэматычны плян найскарэйшага й найтанейшага правядзеньня беларусізацыі. Гэты плян павінен быць на бліжэйшыя гады настольнай кнігай для кіраўнікоў гэтых некаторых устаноў, якія кульгаюць у беларусізацыі...

Па майму пляну ўмашаваньне беларусізацыі пачынаеша так. Барэцца чысты ліст паперы, і на ім кіраўнік установы

піша цыркуляр або загад, у якім паведамляе сваіх падначаленых аб беларусізацыі.

Цыркуляр можна пісаць так:

«Для скорейшага правядзення беларусізацыі в N ўчреждени довожу до сведения и неуклонного исполнения всех служащих, что с сей минуты предлагается в обязательном порядке п о с т е п е н н о переходить в канцеляриях на белорусский язык с тем, чтобы к осени т е к у щ е г о г о д а окончательно перейти на бел. язык».

Калі цыркуляр пішацца ўвосень, дык тады трэба пісаць «с весны будучага года», калі зімой, дык «с лета будучага года» і г. д. Канчаць цыркуляр можна так: «мелкая переписка, написанная на русском языке, ни мной, ни моим помощником подписываться не будет».

Але гэта як хто хоча.

У в а г а: У гэтым пункце кіраўнік установы можа спаткаць значныя перашкоды. Можа стацца, што машыністка не захоча беларусізавацца і справа праваліцца ў самым сваім зародку. У такіх выпадках, як верны сродак, раіцца індывідуальны падыход да машыністкі.

Далей. Напісаны такім манерам цыркуляр можна вывесіць на сцяну ў калідоры ўстановы, а то можна адразу аддаць у папку, якая спецыяльна адводзіцца пад справу «Беларусізацыя» за № такім-та.

Гэтымі двума мерапрыемствамі фактычна і закладваецца фундамент беларусізацыі. Цяпер застаецца толькі, як кажуць, «вглубь» і «вширь». Для гэтага падшукваецца які-небудзь чалавек, ведаючы беларускую мову, які і залічваецца ва ўстанову на пасаду беларуса. Гэты чалавек і будзе паглыбляць беларусізацыю, вядучы «мелкую переписку с тем, чтобы с осени окончательно перейти...» і гэтак далей.

У в а г а: Кіраўнікі устаноў і наогул асобы, якія стаяць на 17-разраднай тарыфнай драбіне вышэй 14-ай ступені, на курсы хадзіць не павінны ні ў якім разе. Гэта для аўтарытэтнасці, бо несвядомыя падначаленыя могуць кніць: «Тоже начальники и тоже неграмотные».

Той, хто хоча праявіць найбольшы імпэт у справе беларусізацыі, можа пару вывесак зрабіць на беларускай мове. Вывескі трэба пісаць як мага больш няграматна, каб незразумела было. Гэта ізноў-жа для аўтарытэтнасці ўстановаў. Раз незразумела, то ныйначай – нешта важнае.

Цяпер застаецца, можна сказаць, (дробязь: гэта – падзяліцца з шырокімі коламі сваёй радасцю, сваімі дасягненнямі. Тут ізноў трэба падшукаць чалавека, пайнфармаваць яго аб сваіх дасягненнях і асыярожна намякнуць яму, што вось ня шкодзіла-б і ў газету прапусьціць аб гэтым.

Інфармацыю трэба прапусьціць пад якім-небудзь хлэсткім загаловак, накіталт такога: «Мы доўга цярылі»... або «Перашагнулі даваенную норму!». Пасля загаловак трэба зрабіць кароткі агляд ходу працы па беларусізацыі ў сваёй установе і тады пісаць:

«Беларусізацыя ідзе ў нас шпаркім крокам і ня сёння, дык заўтра перашагне 100 проц. Дасягненні аграмадныя. Сялянства на ўсе 100 проц. гаворыць на беларускай мове. Яшчэ напор і... хто наступны?».

Пасля ўсяго гэтага кіраўнік установы спакойна ідзе піць каву і чакаць праверкі ведаў па беларускай мове. Калі праверачная камісія знойдзе чаму-небудзь што-небудзь ня так, дык тады плян пачынаецца нанова з самага пачатку.

Галоўнае – у роспач не ўпадаць, не аддавацца «грусти и печали». Бадзёрасць патрэбна і выдзержка. Я ведаў аднаго дзядзьку, які ўсё лета валу ў ступе тоўк, лёд, бачыце, хацеў зрабіць. Праўда, ён, бядак, так і памёр, не дачакаўшыся лёду (а вада ўсё-ткі сама замерзла, як прыйшла зіма), але

да канца дзён сваіх быў вытрыманым і бадзёрым.

Вось такімі і павінны быць кіраўнікі гэтых некаторых устаноў, кульгаючых у беларусізацыі.

Аптымізм і бадзёрасць, тады мой плян будзе яўна карысным.

Р. С. Па апошніх вестках, мой плян распрацоўваеша і, па чутках, будзе прыняты.

Рассуждения о белоруссизации (З записной книжки «спэца»)

«Я спэц невялічкі, усяго на 175 руб., але, з боскай дапамогай, другія й гэтага ня маюць. Вось чаму я ня скарджуся на свой лёс. Жыву сабе й жыву.

Я, можа, быў-бы й зусім задаволены, каб не адна буйная няпрыемнасць.

Няпрыемнасць гэта, інакш кажучы, штодзённая прыкрасць, якая пільнуе кожны твой крок і атручвае кароткія хвіліны адпачынку, ёсць так званая беларусізацыя, «т.е. изучение белорусского языка».

Я - абураны. Я - злы. Я гатоў крычаць. Але я толькі шапчу, шапчу й то ў сваёй кампаніі, на вуха «свайму» шапчу: «китайский язык... белоруссизация... ги... ги... и зачем она?». Шапчу, а ўголос не магу сказаць. О, мерзасць! О, жалкая трусасць...

...Сёння ў нас аднаму зрабілі выгавар, а другога звольнілі за нежаданьне вучыць мову...

Вучыць... Што гэта за вучэньне?

Помню, я малы вучыўся. Ня ведаеш, бывала, лекцыі - табе вушы надзяруць або на калені на гарох паставяць, а то й зусім без абеда пакінуць. Во, гэта лінія, хоць і жорсткая крыху, але вучыліся. А цяпер што? Ні без абеда нікога не пакідаюць і пэнсію ўсім спраўна даюць. На мой погляд, гэта гвалт. Навошта таміць чалавека? Навошта мэньчыць яго вучобай пяць гадоў? Ежалі трэба вучыцца, то

трэба гэту вучобу праводзіць з рэвалюцыйнай швэрдасьцю, без паблажак, тым пача ў адносінах да «великовозрастных».

..Безабразія. Зьдзек. Паход супроць спэцаў. Так, паход. Інакш я не магу назваць таго, аб чым раскажаў мне калега, прыехаўшы з правінцыі. Вось што ён апавядаў.

«Быў у нас экзамен па беларускай мове (гэта ў Чавусах). Прыехаў прадстаўнік акруговай нацыянальнай камісіі, паглядзеў, пакруціў носам, панюхаў і знайшоў, што ў нас «Русью пахне»: установы прапускарлі свае «канчатковыя тэрміны» і не беларусізаваліся.

Потым нас сабралі на экзамен. Першага, канешна, старшыню выклікалі.

- Ну, як Вы наконт мовы? - пытаюць.

А старшыня ў нас хлапец сьмелы, адчаяны.

- Ніяк, кажа, нуль стаўце.

Праўда, нуля яму не паставілі, сорамна было, едзініцу ўпісалі.

За старшыней пайшоў яго намесьнік. Той пачаў нешта пыкаць наконт таго, што часу няма, што перагружаны й г. д. Яму таксама едзініцу ўпісалі. Тое самае было зь ляснічым, страхагентам і зь іншымі адказнымі. Усё гэта, разумееш, нармальна. Але вось слухай, што далей было. Слухай і абурайся. Пасьля праверкі адбылося пасяджэньне прэзыдыюму РВК. І што-ж ты думаеш? На прэзыдыюме паставілі: «страхагента зьняць з пасады за няведаньне белмовы, а ляснічаму за гэта самае зрабілі выгавар».

- А старшыні што? - пытаюся я.

- А старшыні - нічога.

- Як так нічога? Чаму яго з пасады не зьнялі?

- Чудак, - кажа мой калега, - ён-жа начальнік, сам зьнімае.

- Ну?

- Ды як-жа ён сам сябе зьніме?

- А другія вышэйшыя?

- А тыя таксама ня ведаюць.

- А яшчэ вышэйшыя?

- Таксама.

Я змоўк. Змоўк і мой правінцыяльны калега. Мы апусьцілі галовы й думалі: «чаму так пабудаваны сьвет, што начальству можна, а спэцу нельга, і чаму начальства змушае спэцаў рабіць тое, чаго само ня хоча»...

.....

.....

...Малайцы наркамземаўскія спэцы. Героі! Сёньня ў «Вэнгржэшкага» вышывалі. Колькі сьмеху было, калі пасля другой чаркі перайшлі да абгаварэньня пытаньня дню: гэтай самай беларусізацыі. Сьмяяліся, аж жываты балелі. Адзін расказаў, як ён ужыў у нейкай адносіне адно беларускае слова й так лоўка, што ніхто ня мог разабраць адносіны. Другі хваліўся, што ён разлажыў на лапаткі аднаго беларускага шавіністага. З аднаго лёзунгу ўзяў такое беларускае слова, што той ніяк ня мог растлумачыць.

- Вось вам, кажа, беларуская мова, самі не разумеце.

А трэці, што быў у зялёнай шапцы са значком у ваколышку (відаць, лесавод), дык проста - Аляксандар Македонскі. Той сьмела, перад усёй кампаніяй заявіў: «А я так совсем отказался изучать эту мову».

Мы вушам сваім ня верылі. У лесавода й такая сьмеласьць. Мы з радасьцю прынялі гэту заяву й з энтузіязмам канстатавалі, што «не пераваліся яшчэ багатыры на сьвятой Русі»...

...Цыркулююць чуткі, што летам канчаюцца ўсе тэрміны беларусізацыі. Гэта, канешне, усё адны пустыя гутаркі. Але чорт яго ведае - часам гаворашь, гаворашь і нагаворашь. Пагэтакі я сёньня ўзяўся за «Савешкую Беларусь» і чытаў яе ў парадку беларусізацыі цэлую галзіну. Думаў, што галава разбаліцца, аж нічога. Наадварот, нават настрой узяўся. Справа ў тым, што я вычытаў прыемныя навіны аб выніках экзамену па беларусізацыі Менскіх акруговых адзелаў.

Красата, а ня вынікі. І ўсё нашы спэцы. Ніводзін ня хоча беларусізавацца. Усе працуюць на «объепопнотном».

Стойкія рабяты, люблю за гэта. А што наконт канчатковай беларусізацыі летам, дык зноў-жа абсурд. У Менскіх акруговых установах добра ведаюць беларускую мову толькі 4 проц. усіх работнікаў.

Гэта - за пяць гадоў беларусізацыі. Калі ў такой прагрэсіі будзе ісьці далей, дык усе 100 проц. будуць ведаць беларускую мову праз 125 гадоў. Во! А кажучь - летам канчаткова. Запужваюць, а нам ня страшна, патаму мы лічбамі апэрыруем...

.....
.....

...Сёння гаварыў я з адным беларускім шавіністам. Стаіць бядак на рагу Ленінскай і Савецкай і плюеша.

- З выпадку чаго плюешся? - пытаюся па-беларуску.

- Чытайце, - кажа, - лёзунг.

Чытаю: «Больш актыўнасьці ў абгаварэньні працы свай час савету».

- Хэ, хэ, - кажу, - па-беларуску-ж...

- Па-беларуску... (Тут шавіністы мошна вылаяўся).

За гэткае «па-беларуску» вешаць трэба.

Шавіністы патрос кулаком некуды ў паветра й пайшоў сьпяваючы: «сьмяюцца над намі»...

А я стаяў і сьмяяўся... Весела й сьмешна, калі беларускі шавіністы зтуеша...

Таварыш Мытніца

Такога «таварыша» шукала слухкая пошта. Атрымала яна аднойчы пакет. Пакет як пакет. Самы звычайны. А на ім адрас: «Слуцк, Мытніца».

Доўга сапелі над пакетам паштавікі.

- Што за трасца такая, Мытніца? Хто ведае Мытніцу? Ведаючых на пошце не знайшлося.

- Куды-ж паслаць, урэшце, пакет?

Рашылі перадаць пакет паштальёну:

- Ён «соприкасается с массами», далжон ведаць.

«Соприкасающийся с массами» таксама доўгі час круціў пакет у руках, узіраўся на яго, як на новыя вароты, і нарэшце сыяміў:

- Мытніца? - найначай нехта прыезджы, бо дасколь такога ня чуваць было ў Слушку.

І пайшоў па гораду шукаць прыезджага тав. Мытніцу. Абегаў горад, апытаў усіх слухкіх старажылаў пра таварыша Мытніцу, - няма такога, дый годзе. Як у валу кануў чалавек.

- А мусіць быць, трасна на яго, - навошта-ж тады-б пісалі: «Слушак, Мытніца»?

У першы дзень не знайшоў. На другі дзень ужо сёмы пот мяняў паштальён, шукаючы тав. Мытніцу, калі, на шчасьце, адзін добры чалавек параіў:

- Наезджы, кажаш? Дык пры, брат, па ўстановах. Наезджыя - яны больш па ўстановах.

Пайшоў і па ўстановах. У адну сунуўся - няма Мытніцы, у другую - і ня было ніколі такога. І толькі ў трэцяй дабіўся толку.

- Мытніца? Гэта-ж тое самае, што таможня, — растлумачылі. - Нясі ў таможню...

Разінуў рот паштавік ад здзіўлення: шукаў чалавека, а знайшоў установу. Спхонуў і выпаяўся:

- Нясі, каб цябе зямля не насіла. Другі дзень ужо нясу й ніяк не данясу.

Хто вінаваты ў гэтым? Ня мытніца, разумееша. Вінавата тут тое, што слухкія паштавікі лічылі сябе загранічнымі.

Калі адчынілі на пошце курсы беларусазнаўства, то некаторыя ўзьнялі бузу:

- Нашто нам беларуская мова, якая карысьць, - галаву забіваць толькі.

Больш салідныя экзэмпляры, зубры, так сказаць, канцылярскія, прабавалі й канкрэтна паставіць пытаньне адносна карысьці:

- Раней нам давалі прыбавачку за вывучэньне якой-

небудзь чужаземнай мовы. А цяпер дадуць ці не?

Напісалі яны аб гэтай прыбавачы і заяву ў адпаведнае месца. І калі давалі на подпіс служачым, дык толькі стораж адмовіўся:

- Я, кажа, і так граматны. А прыбаўкі вам усё роўна не дадуць.

- Чаму не дадуць?

- Ды не дадуць, - кажа. - Лепш і не таргуйцеся, бо ні капейкі не дадуць.

- А раней давалі.

- Ну, раней можа і давалі, а цяпер у Беларусі, кажуць, беларуская мова ўжо не чужаземная, і курс у гэтым пытанні цвёрды: «за чым сталом сядзіш, таму і песні пей».

А калі вам гэта не па носе, дык у вас ёсьць два выхады: ці вы асіліце беларускую мову, ці яна вас асіліць.

Не паслухаліся паштавікі стоража і заяву падалі.

Кажуць, што ім чамусь адмовілі ў прыбавачы за вывучэнне беларускай мовы. Рэзалюцыя на заяве ясна гаварыла: «Отказать».

А шкада. Няхай-бы трохі людзі падвучыліся. І лісты можа-б хутчэй прыходзілі, і мытніцу ведалі-б, ды наогул, можа-б трохі паразумнелі.

Трагедыя чыноўніцкай душы

За Грыгорыем Якавічам яго саслужыўцы пачалі прыкмячаць штось нясуразнае. Быў чалавек як чалавек і раптам - задумаўся. Прыйдзе ў адзел, нават ня скажа звычайнага «здравствуйте» і сядзе моўчкі за стол. Адложы на пчотах костачку - і задумаешся, адложы другую - і падапрэ галаву рукой...

- Нешта са Шпакам дзеешся, - шапталіся па куткох служачыя.

- Наяначай, як растрашчў, - казалі адны.

- Не, факт, што закахаўся, - рашалі машыністкі.

- Госпо... граждане, - тлумачыў стары чыноўнік, —

гэта ўсё ад беларусізацы!..

Нават старажыха й тая заўважыла штось ненармальнае:

- Зьвіхнуліся наш Грыгоры Якавіч, - казала яна кур'еру. - То-та бацька, айцец благачынны, сьлёзак пралёле.

Рашылі служачыя па-прыяцельску выпытаць у Грыгорыя Якавіча, што за навала такая навісла на яго сьветлай душы:

- Ды вы адкрыіцеся, Грыгоры Якавіч, што вас мучае.

Але Грыгоры Якавіч не хацеў «адкрыцца»:

- Так, - кажа, - жывот нешта сапсуўся... Мусяць, ад ватрушак, што ўчора нанач зьеў.

- А вы-б рышыны выпілі з паўшклянкі - памагае, - раіў бухгалтар.

- Самае лепшае, вы клізмачку пастаўце, абавязкова клізмачку, - угаворваў стары чыноўнік...

Так цягнулася тыдні два. Нарэшце Грыгоры Якавіч «адкрыўся» свайму найлепшаму прыяцелю і аднадумцу Акакію Павуку, таксама духоўнага званьня. Здарылася гэта зусім выпадкова. Грыгоры Шпак і Акакі Павук ішлі каля Спаса-Ефрасініеўскага сабору й толькі хацелі перажагнаша на сьвяты храм, аж тут з-за вугла - тыч нейкі беларус.

- Цьфу, душу тваю ў ад, - вылаяўся Шпак, - і тут «яны». Перажагнаша спакойна не дадуць... Не, так далей ня можна. Іх шгодня плодзіцца ўсё больш і больш, а мы маўчым...

- Даволі! - урачыста выкрыкнуў Шпак і так мошна стукнуў нагой па таламу сьнегу, што аж брызгі паляцелі. - Я павяду!.. Я буду прадаўжаць!..

І Грыгоры Якавіч Шпак, служачы акрэдытавана, стаў прадаўжаць вялікую справу, пачатую Пшчолкам, справу вызваленьня праваслаўнай Полацкай Русі ад беларускага іга.

Марозная раніца. Сьнег назойліва скульніць пад палазамі й сваім скрыпам наганяе на сэрца нуду. У саях двое. Сьпераду, уціснуўшыся ў салому, скорчыўшыся ад холаду,

прытуліўся возчык Сымон... Ззаду, на сядзеньні, схваўшы галаву ў каўнер заячай шубы, асеў Грыгоры Якавіч, тав. Шпак.

Тав. Шпак едзе ў м. Вулу па службовай камандыроўцы і зараз абдумвае плян свайго выступленьня перад вульскімі масамі з мэтаю растлумачэньня ім сутнасці беларускай мовы.

«Мова дрэнь, канешне, думае Шпак, але як гэтым сказаць. Сказаць, што яе няма, – ужо старо. Пінчолка аб гэтым сказаў, ды цяпер ніхто і не паверыць, сказаць, што «дубовый язык», – таксама ўжо гаварылі, «китайский язык» – таксама не адзін казаў. Што-ж бы такое надумаць?». Тав. Шпак думаў...

Між тым конь, перад выездам надкормлены аўсом, у гэтым месцы думак Шпака памахаў хвостом і...

– Вось і «яны» так на нас, – заварушылася ў галаве Шпака, – бяз сораму... Стой! Ёсьць! – выкрыкнуў раптам Шпак і аж падскочыў у саях. – Ёсьць! Ёсьць!.. Лашадзіны, конскага роду.

Фурман спалохаўся, стрымаў каня і рыхтаваўся ўжо выскачыць з саней.

– Ну, чаго стаў? – сплываўся Шпак. – Паганый жывотнае.

Конь крануўся, а тав. Шпак разьвіваў далей раптоўна ўскочыўшую ў яго галаву думку. «Так, так... конскага роду, лашадзіны язык... Так...».

Вульскі Нардом з выпадку прыезду прадстаўніка акруговага цэнтру быў перапоўнены да адказу. Усіх цікавіла, што скажа цэнтральная асоба.

Сход адбыўся хутка. Насыпех пагаварылі аб тым, аб другім, і ўрэшце на сьцену выйшаў тав. Шпак. Заля заціхла. Шпак паправіў каўнер пінжака, вышер хустачкай нос і пачаў «лекцыю».

– Грамадзяне! Нам трэба вырашыць, што такое беларуская мова наогул і адкуль яна пайшла як такавая.

Гэта, грамадзяне, разумеш трэба. Нельга так браць знаскоку: «мова», «язык». А што такое мова, адкуль яна пайшла, з каго? Вось аб чым гаварыць трэба. Напрыклад, беларусы. Вы думаеце, якога яны роду, адкуль яны пайшлі, ад Авеля? Не, мыляецеся, я, прадстаўнік з цэнтру, гавару вам: беларусы – конскага роду.

Грамадзяне пераглянуліся, некаторыя хіхікнулі, але слухалі далей: як-ніяк прадстаўнік з цэнтру.

– А што знача конскага роду? – пытаўся Шпак. – А тое й знача, што й язык у іх лашадзіны.

Тут нехта з кута запусьціў у прамоўцу гнілым яблыкам, а на задніх лаўках хтось заірзаў: «І-го-го-го...».

– Вось чуеце?..

Грамадзяне трохі здрэйфілі, а некаторыя да дзвьярэй паціснулі.

– Так, грамадзяне, лашадзіны язык, ён-жа паходзе...

– І-го-го-го, і-го-го-го, – разам зь некалькіх куткоў перапыхлі прамоўцу, і ў яго пасынаўся град агрызкаў, а нехта шмаргануў старой калёнай. У залі стала весела.

– Бі яго, – крыкнуў хтось з грамады.

А тав. Шпак нічога ня чуў. Узбударажаны, чырвоны ад злосьці, ён, сыціснуўшы кулак, крычаў:

– Лошадиный, лошадиный, несознательные лошади...

Грамада прыціхла. Неяк разам усе заўважылі, што чалавек гавора ня ўсур'ез і, разам з тым, з сур'ёзным відам...

– Бедны, – дагалалася ўрэшце пётка Марцэля, – гэта-ж ён звар'яеў, а мы сьмяемся.

– Я гэта яшчэ ў дарозе заўважыў, – заявіў возчык Сьмон, – але не хацеў казаць, думаў, што на яго так сабе часам паходзе.

Усім забілася нялоўка. Грамадзяне пачалі моўчкі разыходзіцца, а два крэпкія хлапцы трымалі Шпака за рукі, каб ён у прыпадку хваробы не пакалечыў сябе.

Зноў скрыпеў сьнег пад палазамі. Возчык Сымон вёз у горад тав. Шпака.

Грыгоры Якавіч прыіснуўся ў задку саней, панура схіліў галаву й мармытаў пасінеўшымі вуснамі: «Не зразумелі, не зразумелі, лошады, а я спадзяваўся... У-у-у лошады!» - крыкнуў ён са злосьці.

Возчык Сымон, як заўважыў, што яго яздок звар'яеў на «конскім языку», стараўся папасьці хвораму ў тон і супакойваў:

- А вы, таварыш начальнік, пачнеце з другога канца. Конь, вядома, жывёліна, у яе ёсьць і галава і хвост. Вось з галавы ня выйшла, дык вы з хваста папрабуйце, можа што й выйдзе...

У горадзе вестка аб вар'ягтве Шпака маланкай абляцела ўсіх савслужачых. У акрфінадзеле саслужыўшы зноў шкадавалі Грыгорыя Якавіча:

- Бедны, яшчэ думаў к Вялікадню штаны новыя спыць... Пашый цяпер...

- І з чаго-б такое найшло на чалавека, - дзівіліся рахункаводы.

- Гэта ў іх ад прыроды, - тлумачыла старажыха.

- Вось яна, беларусізацыя, дзе сказваецца, - шаптаў стары чыноўнік.

Ва ўсім горадзе толькі адзін чалавек ведаў аб сапраўдным становішчы рэчаў. Гэты чалавек - Акакі Павук. Але ён маўчаў. І ў апошнія часы, кажучь, стаў і ён задумвацца... І хто знае, можа праз некаторы час і ён выступіць на зьмену Шпака за «великое дело вызволения Полошккой Руси».

Хто ведае? Бо Полацкая душа багата пацёмкамі.